

Nya cement i SS 137003

VUC-dagen | Nya cement i SS 137003 | Mikael Westerholm
2023-07-07

Heidelberg Materials

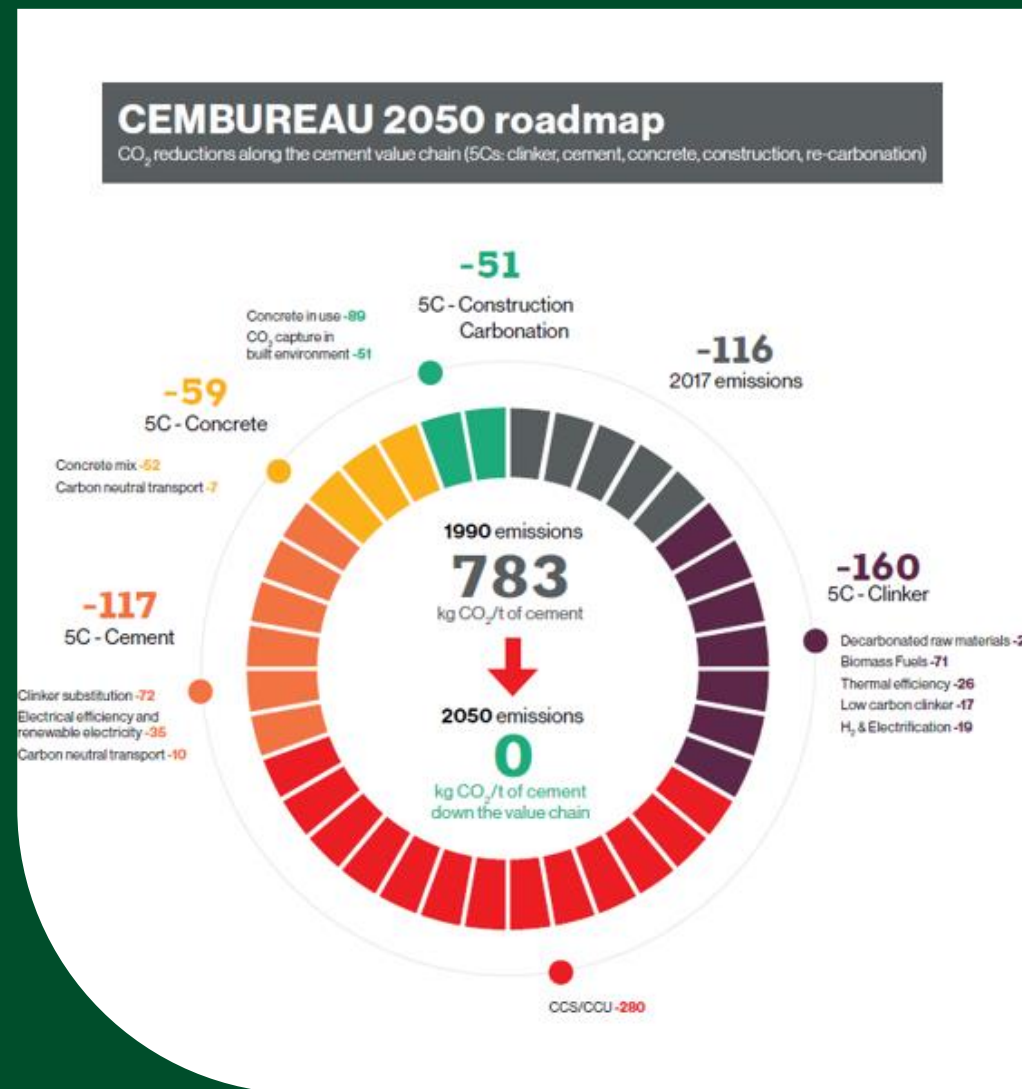

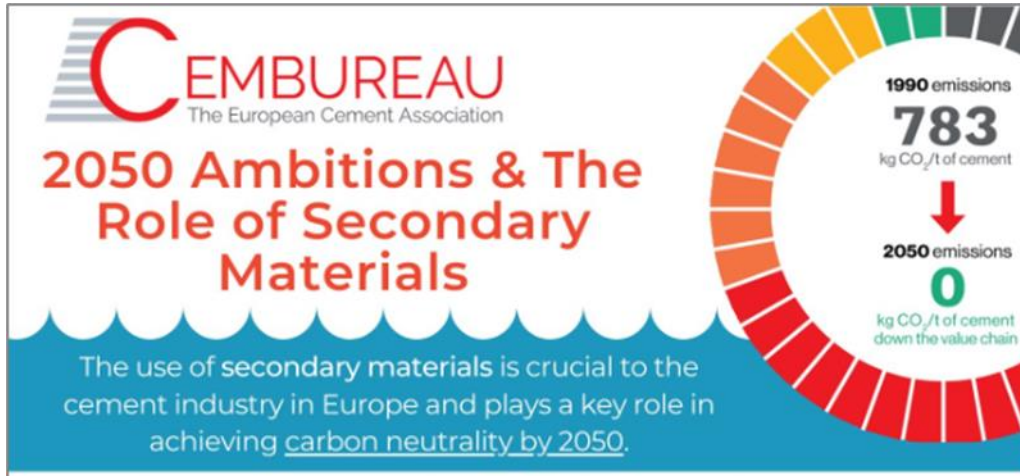
Cementindustrins väg mot koldioxidneutralitet

Delmål 2030: 30 % reduction av CO2 från cement och 40 % genom hela värdekedjan.

5C:
Clinker, Cement, Concrete, Construction and Carbonation

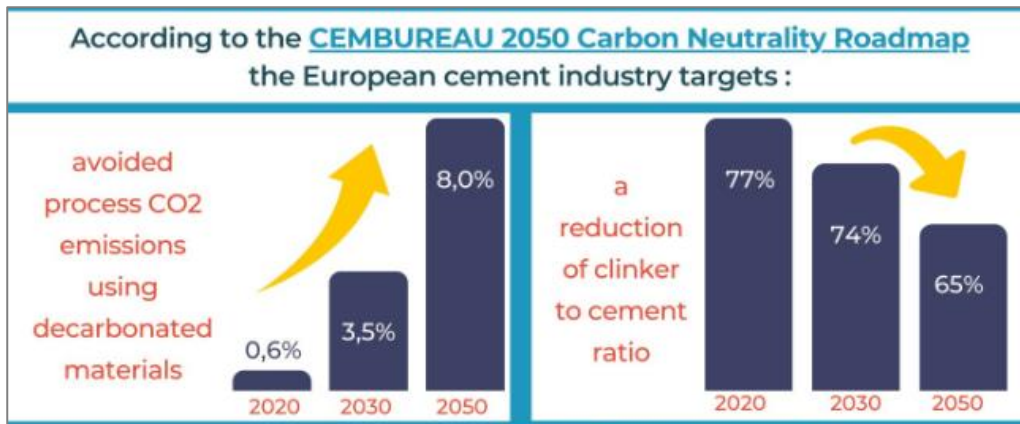

Alternativa råmaterial och reducerad andel klinker viktigt för att nå målen

Reducerad andel klinker genom ökad användning av SCM:

- Slagg
- Flygaska
- Nya SCM

Cement med nya klinkertyper

- Sulpho-Aluminatklinker (SAC)
- Ferro-Aluminatklinker (FAC)
- Belite-Yéelimit-ferritklinker
- Calciumaluminatklinker

”

Cement som får användas enligt SS 137003

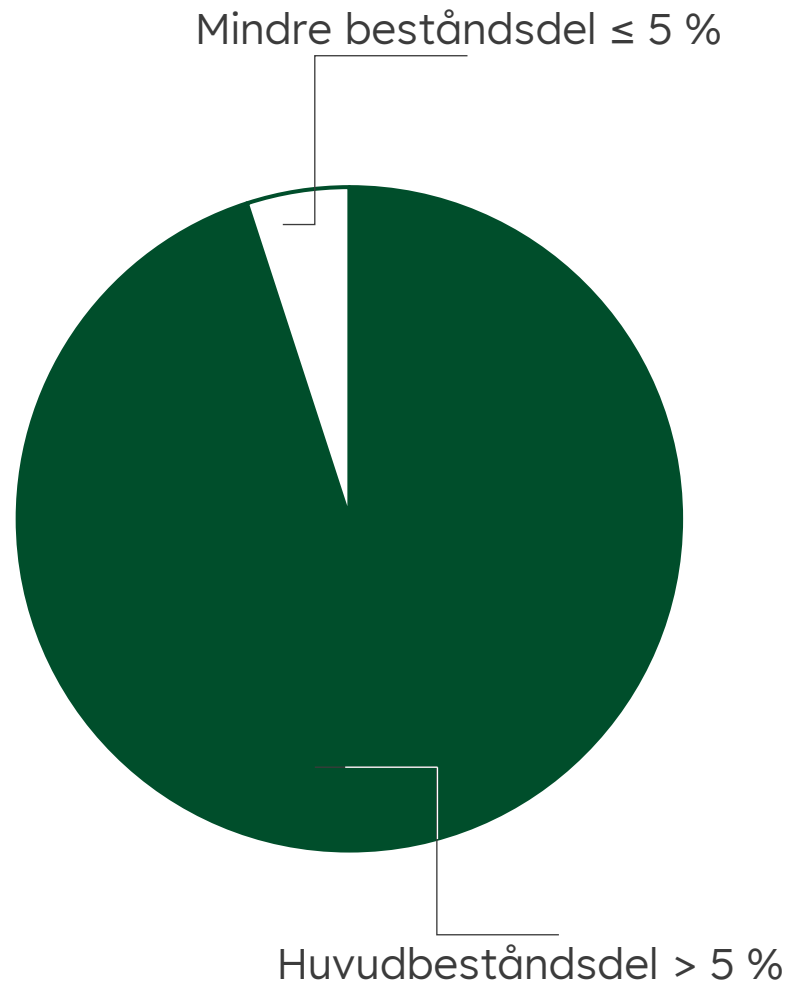
Cement enligt EN 197-1:

Baserade på portlandklinker och andra beprövade huvudbeståndsdelar

Cement som är CE-märkt baserat på en ETA

Cement enligt EN 197-1

Huvudbeståndsdelar

Klinker (K)

Flygaska (V, W)

Slagg (S)

Kalksten (L, LL)

Naturlig puzzolan (P)

Naturlig kalcinerad puzzolan (Q)

Bränd skiffer (T)

Silika stoft (D)

Mindre beståndsdelar

Någon av beståndsdelarna ovan.

Oorganiska mineraliska material:

- naturliga
- erhållna vid tillverkningen av klinker

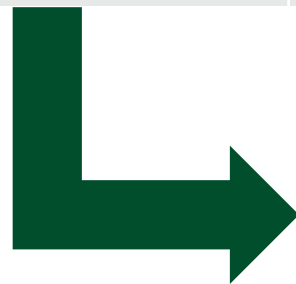
27 ordinära cement indelade i fem huvudtyper i EN 197-1

Huvudtyper	Beteckning	Högsta andel av andra huvudbeståndsdelar	Huvudbeståndsdelar förutom klinker
Portlandcement (1 st)	CEM I	0 %	-
Sammansatta portlandcement (19 st)	CEM II	A: 20 % B: 35 %	Kalksten (L,LL), slagg (S), Silikastoft (D), puzzolaner (P, Q), flygaska (V,W), bränd skiffer (T)
Slaggcement (3 st)	CEM III	A: 65 % B: 80 % C: 95 %	Slagg (S)
Pozzolancement (2 st)	CEM IV	A: 35 % B: 55 %	Silikastoft (D), puzzolaner (P,Q), flygaska (V,W)
Kompositcement (2 st)	CEM V	A: 60 % B: 80 %	Slagg (S) + puzzolan (P,Q) och flygaska (V).

Antal accepterade cement i SS 137003

Version av SS 137003	2021 (Nuvarande)	2015	2008	2004	1994
Totalt antal tillåtna cementtyper (X0)	27	27	11	11	9
XC3/XC4	10	9	9	10/6	-
XD3/XS3	10	9	6	6	1
XF4	8	5	5	3	1

Cement med flygaska, slagg, kalksten och silikastoft

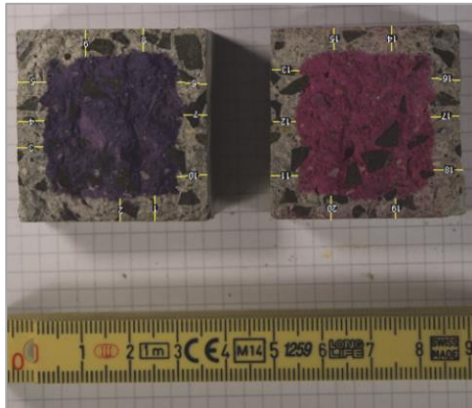
Ny cementtyp SS 137003:2021

CEM II/B-M med kalksten

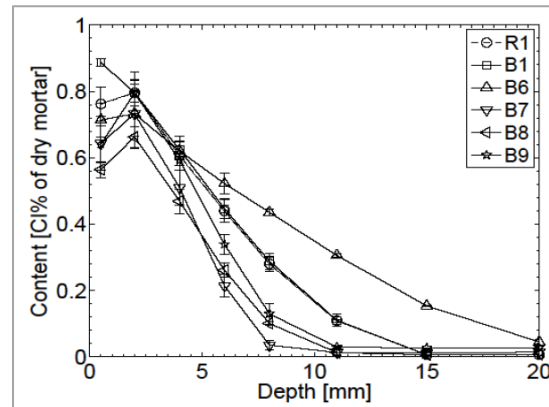
Kvalifikationsprovning öppnar för användning av 12 nya cementtyper i alla exponeringsklasser (ej XA-klasserna)

Kvalifikationsprovning används för att fastställa högsta tillåtna vct för cementtyper där det inte framgår av tabell 7-9 i SS 137003:2021

**Karbonatisering
XC1-XC4**

+

+

**Frostbeständighet
XF1-XF4**

Användarkriterier

Nya cementtyper som kan användas med kvalifikationsprovning

Övriga CEM II/A samt CEM II/B med

- Naturliga puzzolaner (P)
- Naturliga kalcinerade puzzolaner (Q)
- Bränd skiffer(T)
- Kalkrik flygaska (W)
- kalksten typ L (TOC ≤ 0.50)

Tabell 9 – Accepterade bindemedelssammansättningar och krav avseende högsta $v_{cf_{ekv}}$ samt frostbeständighet i exponeringsklasserna XF1-XF4.

Exponeringsklasser		Angrepp av frysning/upptining			
		XF1	XF2	XF3	XF4
Accepterade cement enligt SS-EN 197-1	Accepterade cement enligt SS-EN 197-1	Högsta $v_{cf_{ekv}}$			
	CEM I	0,60	0,45	0,55	0,45
	CEM II/A-D	0,60	0,45	b)	b)
	CEM II/A-LL	0,60	0,45	0,55	0,45
	CEM II/A-S				
	CEM II/A-V				
	CEM II/A-M	b)	b)	b)	b)
	Övriga CEM II/A	b)	b)	b)	b)
	CEM II/B-C	0,60	0,45	0,55 ^{d)}	0,40 ^{e), f)}
	CEM II/B-M ^{a), c)}				
CEM II/B-V					
Övriga CEM II/B	b)	b)	b)	b)	
CEM III/A	0,60				
Hållfasthetsklass hos cement		≥ 42,5	≥ 42,5	≥ 42,5	≥ 42,5
Andel PC-klinker av bindemedlet i % ^{g)}		≥ 35	≥ 65	≥ 65	≥ 65
Andel av bindemedlet i % ^{h), i)}					
Silikastoft		≤ 10	≤ 10	≤ 5 ^{j)}	≤ 5 ^{j)}
Flygaska		≤ 35	≤ 35	≤ 35	≤ 35
ggbs		≤ 65	≤ 35	≤ 35	≤ 35
Krav på frostbeständig ballast		Ja	Ja	Ja	Ja
Krav på provning av frostbeständighet		-	-	-	Ja
Krav på lägsta lufthalt eller provning av frostbeständighet		-	Ja	Ja	-

Naturliga puzzolaner (P)

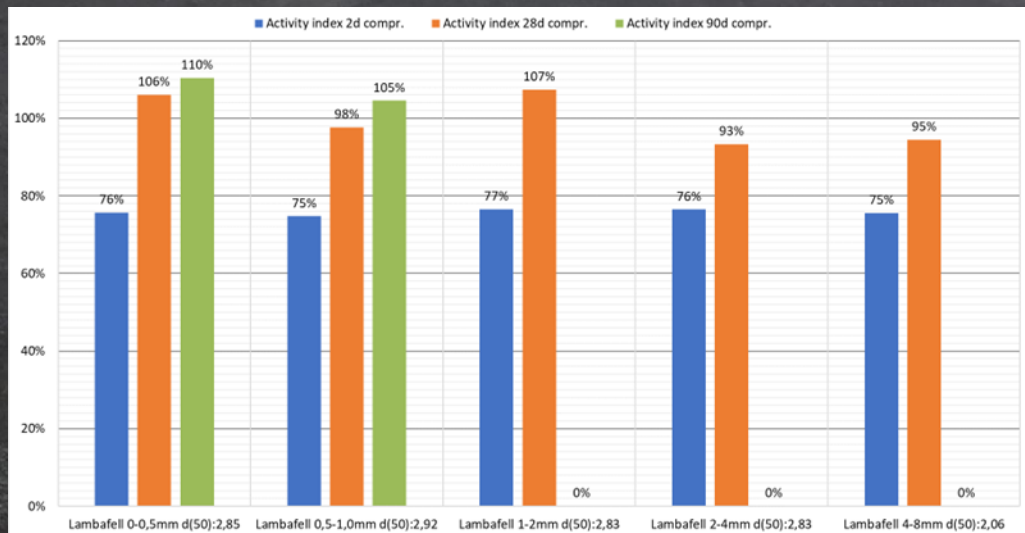
Vanligen material av vulkaniskt ursprung eller sedimentära bergarter

Exempel på naturliga puzzolaner är Hyaloclastit, Tuff, Pumic och trass.

Portlandpuzzolancement används t.ex. i Italien

Cementtyper

CEM II/A-P
CEM II/B-P
CEM II/A-M
CEM II/B-M

Puzzolaner reagerar med kalciumhydroxiden från cementets reaktion och bildar “cementliknande” produkter.

Generellt:

+ ASR

+ sulfatresistens

+ kloridmotstånd.

Naturliga kalcinerade puzzolaner (Q)

Material av vulkaniskt ursprung, leror, skiffrar eller sedimentära bergarter aktiverade genom värmebehandling

CO2 emissioner endast kopplade till värmebehandlingen.

Reaktivitet beror på lertyp och kalcinerings-temperatur (650-1000 °C).

Cementtyper

CEM II/A-Q
CEM II/B-Q
CEM II/A-M
CEM II/B-M

Naturliga kalcinerade puzzolaner reagerar med kalciumhydroxiden från cementets reaktion och bildar “cementliknande” produkter.

Generellt:

- + ASR
- + sulfatresistens
- + kloridmotstånd

Bränd skiffer (T)

Erhålls som en rest från energiproduktion

I Estland har bränd skiffer använts som en beståndsdel i cement sedan 1965.

EVS 927:2018: Burnt shale for building materials. Specification, performance and conformity

Cementtyper

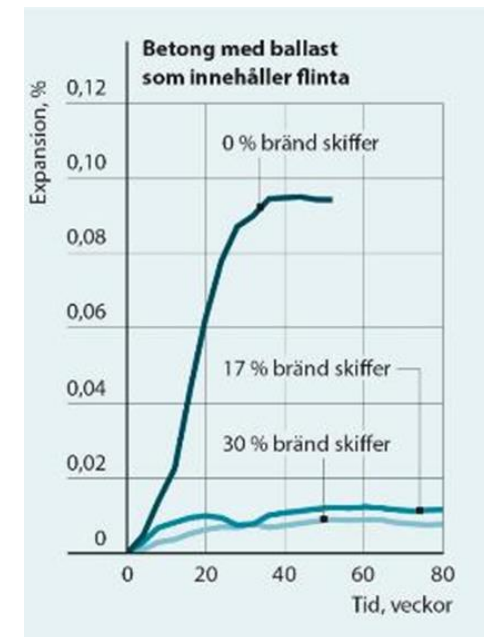
CEM II/A-T
CEM II/B-T
CEM II/A-M
CEM II/B-M

Bränd skiffer innehåller klinkerfaser och puzzolana reaktiva oxider (SiO_2) och har uttalade hydrauliska egenskaper och även puzzolana egenskaper.

Bränd skiffer med huvudsakligen pozzolana egenskaper:

+ASR

+kloridmotstånd

Betongföreningens rapport nr 18

Kalkrik flygaska (W)

1. Kalkrik flygaska har hydrauliska och/eller puzzolana egenskaper.
2. Erhålls vid eldning av brunkol (lignit)
3. Andelen reaktiv kalciumoxid ska inte vara mindre än 10,0 % massfraktion
4. Om andelen reaktiv kalciumoxid överstiger 15 % ska hållfastheten hos bruksbrismor med 100 % av flygaskan överstiga 10 Mpa vid 28 d ålder

Cementtyper

CEM II/A-W
CEM II/B-W
CEM II/A-M
CEM II/B-M

Kalksten (L)

1. Total halt organiskt kol (TOC) får inte överstiga 0,50 % massfraktion.
2. I kalksten typ LL ska TOC inte överstiga 0,20 % massfraktion
3. Inert

Cementtyper

CEM II/A-L
CEM II/B-L
CEM II/A-M
CEM II/B-M

”

Cement som får användas enligt SS 137003

Cement enligt EN 197-1:

Baserade på portlandklinker och andra beprövade huvudbeståndsdelar

Cement som är CE-märkt baserat på en ETA

Cement som inte täcks in av en EN standard kan certifieras via en ETA.

I ETA:n ska det framgå att produkten är avsedd för användning i betong enligt EN 206

Exempel på cement med EAD/ETA:

- Common cement with coal bottom ash**
- Portland-Pozzolana cement for use in tropical conditions.**
- High strength cement**
- Rapid hardening sulfate resistant calcium sulphoaluminate based cement**
- Belitic Calcium sulphoaluminate cement**

ETA= Europeisk teknisk bedömning

EAD = harmoniserad teknisk specifikation

Användning begränsas till:

- ❑ Exponeringsklass X0 och XC1
- ❑ Bärverk i säkerhetsklass 1
- ❑ Betong i icke-bärande konstruktioner.

Ett ETA Cement får blandas “vanliga” cement som är accepterade i X0 och XC1.

EAD/ETA processen är tyvärr långsam vilket kan bromsa introduktionen av nya innovativa produkter

Exempel:

Ternocem - Belitic Calcium Sulphoaluminate Cement

- R&D - 2017
- Internt kick-off möte inom Heidelberg Materials: december 2017
- Undersökning om det existerar en lämplig EAD : april 2018
- Ansökan om att en EAD ska utvecklas: December 2018
- Begäran om publicering av EAD: juni 2019
- ETA godkändes: 2020-11-03
- EADn har fortfarande inte publicerats

Tillägg till SS 137003

- Introduktion av cement enligt EN 197-5 i olika exponeringsklasser
- Införande av nytt system för krav på kompetens
- Diverse andra ändringar

På extern remiss inom kort

SVENSK STANDARD
SS-EN 197-5:2021

Cement –
Del 5: Portland-kompositcement CEM II/C-M och
kompositcement CEM VI

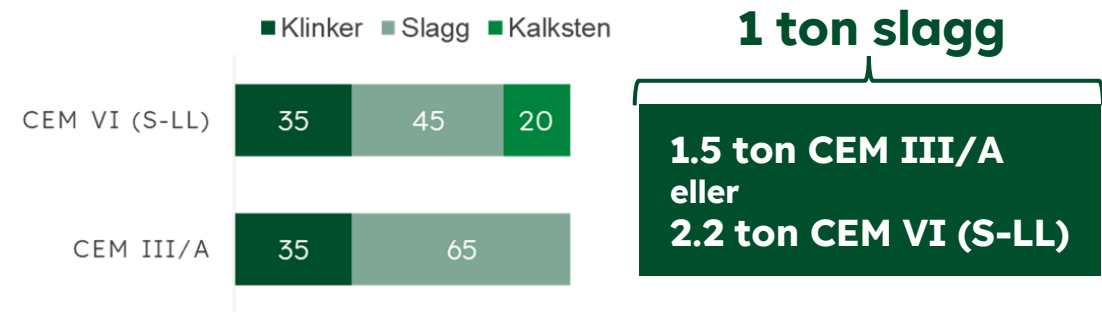
Cement –
Part 5: Portland-composite cement CEM II/C-M and Composite
cement CEM VI

EN 197-5: Portland-kompositcement CEM II/C-M och kompositcement CEM VI

Cementtyp	Klinker (K)	Slagg (S)	Puzzolaner		Flygaska		Bränd skiffer	Kalksten (L, LL)	Mindre beståndsdelar
			Naturliga	Naturliga calcinerade	Kiselrik (V)	kalkrik (W)			
Portlandcement (CEM I)	95-100	-	-	-	-	-	-	-	0-5
Portlandkompositcement									
CEM II/A-M	80-88				12-20				0-5
CEM II/B-M	65-79				21-35				0-5
CEM II/C-M (EN 197-5)	50-64				36-50 (max 20 % kalksten)				0-5
Kompositcement (EN 197-5)									
CEM VI (S-P)	35-49	31-59	6-20	-	-	-	-	-	0-5
CEM VI (S-V)	35-49	31-59	-	-	6-20	-	-	-	0-5
CEM VI (S-LL/L)	35-49	31-59	-	-	-	-	-	6-20	0-5
Slaggcement									
CEM III/A	35-64	36-65	-	-	-	-	-	-	0-5

- Oharmoniserad standard
- Samma huvudbeståndsdelar som i EN 197-1 men i andra proportioner.
- Högvärdiga tillsatsmaterial kan nyttjas mer resurseffektivt
- Bättre möjligheter att tillämpa EPCC med CEM II/A cement

Princip för att godkänna ett cement i en exponeringsklass:

- ska enbart innehålla huvudbeståndsdelar som redan godtas i exponeringsklassen
- Högsta andel ska uppfylla kravet i respektive exponeringsklass (5, 10, 35 resp. 65 %).

Exempel:

CEM VI (S-V) får innehålla högst 59 % slagg och högst 20 % flygaska.

Kan cementtypen accepteras i XC4?

Krav i XC4:

Slagg $\leq$ 65 %

Flygaska $\leq$ 35 %

klinker $\geq$ 35 %

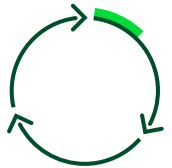
Exponeringsklass	Ingen risk för korrosion eller angrepp X0		Korrosion föranledd av karbonatisering							
			XC1 ^a	XC2	XC3	XC4				
Accepterade cement och sammanhörande högsta tillåtna $v_{ct,ekv}$	Alla cement enligt SS-EN 197-1:2011 accepteras. Inget krav på $v_{ct,ekv}$	Accepterade cement enligt SS-EN 197-1:2011	Högsta tillåtna $v_{ct,ekv}$							
		CEM I	0,90	0,60	0,55	0,55				
		CEM II/A-D								
		CEM II/A-LL								
		CEM II/A-S								
		CEM II/A-V								
		CEM II/A-M ^b	0,90	0,55 ^e	0,50 ^e	0,50 ^e				
		Övriga CEM II/A					c	c	c	c
		CEM II/B-S								
		CEM II/B-M ^{b,d}								
CEM II/B-V	0,90	0,55 ^e	0,50 ^e	0,50 ^e						
Övriga CEM II/B					c	c	c	c		
CEM III/A	0,90	0,55 ^e	0,50 ^e	0,50 ^e						
Hållfasthetsklass hos cement	$\geq 32,5$	–	$\geq 32,5$	$\geq 32,5$	$\geq 42,5$	$\geq 42,5$				
Andel PC-klinker av bindemedel, i % ^f	$\geq 30^e$	–	≥ 35	≥ 35	≥ 35	≥ 35				
Andel av bindemedlet, i % ^{h,i}										
Silikastoft	≤ 10	–	≤ 10	≤ 10	≤ 10	≤ 10				
Flygaska	$\leq 35^j$	–	≤ 35	≤ 35	≤ 35	≤ 35				
ggb	$\leq 70^j$	–	≤ 65	≤ 65	≤ 65	≤ 65				

Utveckling av det beprövade ger nya möjligheter

Cement enligt prEN 197-6 Cement with recycled building materials

- Finmaterial från återvunnen betong är en ny huvudbeståndsdel – max 20 %
- Ny cementtyp CEM II/A-F: Portland-recycled-fines cement
- Kan ingå i CEM II/A-M, CEM II/B och CEM II/C-M

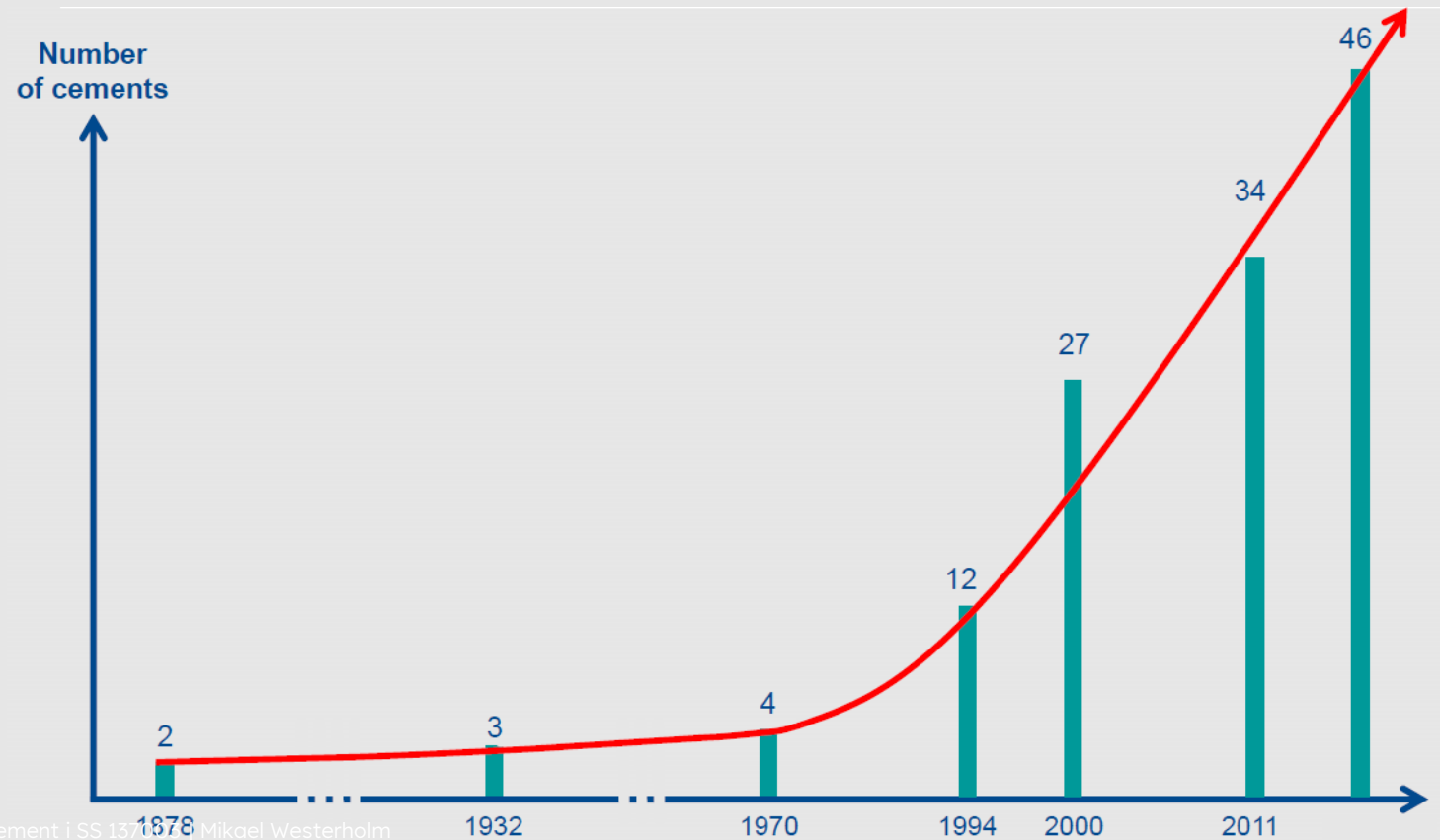

Bidrar till ökad återanvändning och minskad förbrukning av naturliga resurser

Number of standardized common cement types

The number should be reduced in the future, instead declared the content

Tack för visat intresse!

Mikael Westerholm

Mikael.westerholm@heidelbergmaterials.com

www.cement.heidelbergmaterials.se

Heidelberg
Materials